ئايين لەپێناو مرۆڤە نەک خودا
… ڕياز حاجی

ناوی کتێب :کۆماری پێغەمبەر
نوسینی :عەبدولڕوزاق جوبران
وەرگێڕانی لە عەرەبیەوە:کامەران زراری.

"ئايين لەپێناو مرۆڤە نەک خودا"

کۆماری پێغەمبەر دەروازەیەکە بۆ ئاشنا بوون بە پرسی ئایین و گرفتەکانی خودا و مرۆڤەکانی ،زمانی نوسینی ئەم کتێبە لە ئاستێکی بەرزی ئەدەبی و فەلسەفی،عیرفانی ڕەوانبێژیدایە، نوسەر لەم کتێبەدا لە نیشاندانی بەڵگەهێنانەوەی بازنەکی گەورەی داوە بە شێوازێک لای نوسەر ماناو جوانی وتە گرنگترە لە خاوەن وتە و سەنەد و سەرچاوەکەی ،بۆیە نوسەر هەر بە سادەی و ڕووتی ناوی خاوەنی وتەکە دەنێ ،بێ ئەوەی ئاماژە بە سەرچاوەکەو چاپی کتێبەکە بکات،تەنانەت لە زۆربەی شوێنەکان ناوی سوورەت و ژمارەی ئەو ئایەتانەش باس ناکات کە بەکاری هێناون ،بۆیە خوێندنەوەی ئەم کتێبە بناغەو پاشخانێکی مەعریفی و فەلسەفی و دینیی باشی دەوێت. وەک دەروازەیەکە بۆ ئاشنا بوون بە وجودیەتی باوەڕدار ،کتێبەکە بە ئەوانەی بە فەهمێک لە ئیسلام هەڵخەڵەتاون کە ئێستاشی لەگەڵدابێت هەر وا دەڵێنەوە :گوایە ئەوە زمانی، پێغەمبەرەکەیانە، کەچی لە ڕاستیدا ئەوەیە کە پێغەمبەر بە خۆی فۆرمەکەی چوون ،ئەمەش بە فۆرمەکەی کاهین سوڵتانەکان ماینەوە .

لە مێژووی ئیسلامدا قۆناغێک هەیە کە زۆرترین نیشانەی پرسیاری لە سەرە ئەویش قۆناغی فتوحاتە ئەم کتێبە گێڕانەوەی مێژووی ئەو قۆناغە نییە بەڵکو هەڵماڵین و دەرخستنی ڕووی ڕاستی فتوحاتە ناساندنی ئەو سەربازانەیە کە ڕابەریی ئەو قۆناغەیان کردووە کە دواجار خوێنەر دەکەوێتە بەردەم ئەم پرسیارە ئایا ئەمانە سەربازی خودا بوون یان چەتەی خودا..؟

نووسەر بە ڕاشکاوانە داوادەکات هەرگیز خوێندنەوە بۆ خوا و ئیسلام و پێغەمبەر لە ڕێگەی مەلا و پیاوانی ئایینی و مەزهەب و فەقیهەکانەوە نەکەین و لەوبارەیەوە دەڵێت:(چونکە ئەو کات فیقهی تۆ دەبێتە خواوەندی تۆ نەک خودا) چونکە ئەوانە هەرگیز جێگەی متمانە نین و ئەسڵەن پەیامی ئیسلامیان بە تەواوی شێواندووە و تەنها بەرژەوەندی

خۆیان کردۆتە سەنگ و پێوەر ل□ □اق□کردنی پەیامەکەدا و چەندین درۆیان بەناوی پێغەمبەرەو□ ه□ب□ستووە کە ئەسڵ و ئەساسی نەبووە، ئاخر پێغەمبەرێک کە دەیفەرموو: (ئایین ئەوەیە خەڵک لە زمان و دەستت دڵنیا بن) کەی هی ئەوەیە هەڵسێت بەو هەموو خوێنڕشتن و کاولکارییە..! هەر پێغەمبەر بوو دەیفەرموو: (هەر کەسێک ل□ پێناوی مال□ی خۆی بکوژرێت شەهیدە، هەرکەس ل□ پێناوی نامووسی خۆی بکوژرێت شەهیدە) واته بەدەر لەلایەنە ئایینییەکەی ناوی دەنێت شەهید، کەچی پیاوی ئایینی و مەزهەبگەرا دەڵێت تەنها کاتێک شەهیدیت کە ل□ پێناوی ئایینەکەتدا بکوژرێیت و ئەسڵەن دەبێت ل□ پێناو ئایێنەکەتدا سڵ لە کوشتنی هیچ مرۆڤێک نەکەیتەوە جا پیاو بێت یان ئافرەت یان مناڵ!!! یاخود هەڵبەستنی ئەو فەرموودە درۆینەی کە دەڵێت: (فەرمانم پێکراوە لەدژی خەڵکی بجەنگم تا ئەوکاتەی دەڵێن “لا □لە □لا اللە”) بەڵام خۆ خوا بکوژ نیە، ئەگەر وا بووایە حەجاجی خوێنڕێژی دەکردە پێغەمبەر نەک موحەممەد.. هەر ئەمەشە وا لە نووسەر دەکات ک□ ب□□□ت:

(بردنەوە شکستهی□نانە ئەگەر نەبێتە هۆی بردنەوەی مرۆڤایەتییەکی نوێ، هەر بۆیە لەلای خودا نان بدەیت□ ه□زاران چاکترە لە عیبادەتی هەزار ساڵ)، هەروەها دەڵێت: (ئەوانەی مانگا دەپەرستن و مرۆڤدۆستن نزیکترن لە خودا لەوانەی کە خودا دەپەرستن و دڕندەن، بۆیە جاری وایە خودا دادەبەزێتە سەر دڵی ئەو مولحیدانەی کە ئیلحادەکەیان ل□ پێناوی مرۆڤایەتییە، زۆرجار بتپەرست لە موسڵمانان زیاتر لە موحەمەد نزیکترە چونکە موحەمەد پێغەمبەری مرۆڤایەتیە نەک پێغەمبەری نوێژکردن، کەواته ئایین بە ئەندازەی مرۆڤدۆستییەکەی دەپێورێت نەک بە ئەندازەی جۆر و بڕی ئایینەکە بەمانایەکی تر بەهای مرۆڤ لەڕووە مرۆییەکەیدایە نەک لە جۆری خواوەندەکەی).

هەر ئەم کتێبە پێمان دەڵێت تەواوی فتوحاتەکانی ئیسلام هیچی لە پێناو خودا نەبووە هەمووی بۆ بە دەست ه□□نانی سەروەت و سامان و غەنیمه و کەنیزەک بووە هەر لەم کتێبەدا پێمان دەڵێت
نە محەمەد ئیسلام بووە، نە بوزا بوزی بووە
نە عیسا مەسیح بووە ، ئەمانە بۆ خزمەتکردنی ئاینێک بە تەنها نەهاتوون ،بەڵکو بۆ رزگارکردنی مرۆڤایەتی هاتوون له کۆیلایەتی، نووسەر چەندین بەڵگه دەخاتە ڕوو و چەندین ئایەتی هێناوەتەوە نووسەر دەیەوێ پێمان بڵێت هیچ ئاینێک نیه بە تەنها بۆ گەیشتن بە خوداگ□ لە مرۆڤ بوون مرۆڤبوون باشترین رێگایه بۆ گەیشتن بە خودا نەک کوشتن و خوێن ڕشتن له پێناو ئاین و به ناوی خوا. شایانی باسە

بیرمەندی ئێرانی "د. عەلی شەریعەتی" لە وتەیەکیدا کە ئاماژەیە بە هەمان کارەسات دەڵێت: (بەدرێژایی مێژووی مرۆڤایەتی دروشمە پیرۆزەکان هەمیشە کارەسات و مەرگەساتیان دروست کردووە). نووسەر تەنانەت ڕوداوێکی مێژوویی کورت و پڕمانامان لەبارەی گەڵاوی ئەو چەتانە و فەقیهەکانی پشتیان دەگێڕێتەوە و دەڵێت:

ــ پیرەژنێکی شاری سەمەرقەند پرسیار لە فەقیهی لەشکرێک دەکات پاش ئەوەی لەشکرەکە وڵاتەکەی داگیر دەکات و ماڵی تاڵان دەکات، پیرەژنەکە بە فەقیهەکە دەڵێت چ شتێک ئێوەی بە ئێرە هێناوە؟

ــ فەقیهەکەش دەڵێت: خودا ئێمەی بۆ ئێوە ناردووە..

ــ پیرەژنەکەش دەڵێت: پێشتر نەمزانیوە کە خودا چەتە و دزی هەبێت.

ئەم وتەیەی نووسەر کە کەی مەبەستی نووسەر لەکتێبەکەدا دەگرێتەخۆ کە دەڵێت:

“کەوابێت ئەی کاکی موسڵمان ئاگاداربە کە فەقیهو مەلا و پیاوی ئایینی ناوت بنێت ئیماندار، ئەوکاتە دەست لەخودا بشۆوە و دەستنوێژی بیروبۆچوونەکانت لەبیربەرەوە، لەوەش تاڵتر ئەوەیە کە لەناویاندا بمریت..وریابە کەسێک فەرت بکات کە زەردار مرۆڤێکی مەزن و شکۆمەند بووە ئەوا مێژووی لەت دزیوە..ئەگەر فەری کردیت لەپەناوی جیهاد بکوژرێیت ئەوا خوێنی لەت دزیوە…ئەگەر مرۆڤت کوشت ئەوا دەستەکانتی دزیوە.. ئەوەی فەرت بکات کە عیشق حەرامە ئەوا خۆشەویستی لەت دزیوە…ئەوەی فەری چوونە مزگەوتی دەوڵەمەندەکانت دەکات ئەوا نوێژی لەت دزیوە.. کەسێک فەرت بکات ئەوەی سەر بە ئایینی تۆ نییە کافرە، ئەوا ئیمانی تەی دزیوە..کەسێک فەرت بکات کە خوێن و نامووس و ماڵ و سامانی کافر حەڵاڵە ئەوا مرۆڤایەتی لەت دزیوە…

…ئەوەی بەناوی حیللەی شەرعی فەری درۆت دەکات ئەوا ڕاستگۆیی لەت دزیوە…) بەیە چەقی پەیامی پێغەمبەرئەوەبوو کە خەڵک ئازاد بکرێت لە پەرستنی مرۆڤەکان، بەرەو پەرستنی خودای مرۆڤەکان”

لێرەوە بە پەڕەگرافێک لاپەڕەی ٢٣١ــ٢٣٢ی کتێبەکە کۆتایی بە باسەکە دەهێنم:

هەردەم کێشەی نیشتیمان (دەسەڵاتەکەی) بووە ،

وەک چۆن کێشەی ئایین (پیاوەکانی)بوون ،لەمەشەوە وا پێدەچێت دەستوورێکی مێژوویی لە ئارادا بێ ،کە هیچ لادانی تێدا نییە لە ئایین و نیشتیمان ،ئەم پرسە هەردەم لەگەڵ کات کۆتایی دێ ، کە پێغەمبەر باجی پیاوەکانی بدا ،هەروەک گەلیش باجی دەسەڵاتەکەی بدا،پێغەمبەر ئایینەکەی بە هۆی پیاوەکانی لەدەست بدا ،وەک چۆن گەلە بەهۆی دەسەڵاتەکەی نیشتیمانی لەدەست بدا ،ئەو کات هیچ تامێک بە ئایین وبە نیشتیمان نامێنێ. ئەو کات بە گەلان بە دوای پێغەمبەر و

نیشتیمان لە سەرگەردانی دەستووری دەربەدەری و دوورەولاتی دەست پێ دەکات. بەلام مەنفای ئایین ناوەکییە، هەر وا بەتەوەسەرگەردانیەکەشی ، بە پێچەوانەی نیشتیمان لە مەنفا جوگرافیەکەی. نیشتیمان بە پێیەکانی بەی دەگەڕێتەوە، بەلام ئایین هەرگیز بەی ناگەڕێتەوە ،تەنها بە دەت لە هەموو بارێکدا گەڕانەوەکە خوەناوییە چ لە پێ ، چ لە دە .

کەماری پەغمبەر دەروازەیەکە بە ئاشنا بوون بە پرسی ئایین و گرفتەکانی خودا و مرۆڤەکانی ،زمانی نوسینی ئەم کتەبە لە ئاستەکی بەرزی ئەدەبی و فەلسەفی،عیرفانی ڕەوانبەژیدایە، نوسەر لەم کتەبەدا لە نیشاندانی بەلگەهەنانەوەی بازەکی گەورەی داوە بە شەوازەک لای نوسەر ماناو جوانی وتە گرنگترە لە خاوەن وتە و سەنەد و سەرچاوەکەی ،بەیە نوسەر هەر بە سادەی و ڕووتی ناوی خاوەنی وتەکە دەنە ،بە ئەوەی ئاماژە بە سەرچاوەکەو چاپی کتەبەکە بکات،تەنانەت لە زەربەی شوەنەکان ناوی سوورەت و ژمارەی ئەو ئایەتانەش باس ناکات کە بەکاری هەناون ،بەیە خوەندنەوەی ئەم کتەبە بناغەو پاشخانەکی مەعریفی و فەلسەفی و دینیی باشی دەوەت.
وەک دەروازەیەکە بە ئاشنا بوون بە وجودیەتی باوەڕدار ،کتەبەکە بە ئەوانەی بە فەرمەک لە ئیسلام هەلخەلەتاون کە ئەستاشی لەگەلدا بەت هەر وا دەلەنەوە: گوایە ئەوە زمانی، پەغمبەرەکەیانە، کەچی لە راستیدا ئەوەیە کە پەغمبەر بە خەی فەرمەکەی چوون ،ئەمەش بە فەرمەکەی کاهین سوەتانەکان مایەنەوە .له مەژووی ئیسلامدا قەناغەک هەیە کە زەرترین نیشانەی پرسیاری له سەرە ئەویش قەناغی فتوحاتە ئەم کتەبە گەڕانەوەی مەژووی ئەو قەناغە نییە بەلکو هەلمالەین و دەرخستنی ڕووی ڕاستی فتوحاتە ناساندنی ئەو سەربازانەیه کە ڕابەریی ئەو قەناغەیان کردووە کە دواجار خوەنەر دەکەوەتە بەردەم ئەم پرسیاره ئایا ئەمانە سەربازی خودا بوون یان چەتەی خودا..؟
نووسەر بە ئاشکاوانە داوادەکات هەرگیز خوەندنەوە بە خوا و ئیسلام و پەغەمبەر لەڕێگەی مەلا و پیاوانی ئایینی و مەزهەب و فەقیهەکانەوە نەکەین و لەوبارەیەوە دەلێت:(چونکە ئەو کات فیقهی تە دەبەتە خواوەندی تە نەک خودا) چونکە ئەوانە هەرگیز جەگەی متمانە نین و ئەسەن پەیامی ئیسلامیان بە تەواوی شەواندووە و تەنها بەرژەوەندی خەیان کردەتە سەنگ و پەوەر لە ڕاڤەکردنی پەیامەکەدا و چەندین دریان بەناوی پەغەمبەرەوە هەلبەستووە کە ئەسە و ئەساسی نەبووە، ئاخر پەغەمبەرەک کە دەیفەرموو:(ئایین ئەوەیە خەلک لە زمان و دەستت دەنیا بن) کەی هی ئەوەیە هەلسەت بەو هەموو خوەنەشتن و کاولکارییە..! هەر پەغەمبەر بوو دەیفەرموو: (هەر کەسەک لە پەناوی

ماڵی خۆی بکوژرێت شەهیدە، هەرکەس ل□ پێناوی نامووسی خۆی بکوژرێت شەهیدە) واتە بەدەر لەلایەنە ئایینییەکەی ناوی دەنێت شەهید، کەچی پیاوی ئایینی و مەزهەبگەرا دەڵێت تەنها کاتێک شەهیدیت کە لەپێناوی ئایینک□تدا بکوژرێیت و ئەسڵەن دەبێت لەپێناو ئایێنەکەتدا سڵ لە کوشتنی هیچ مرۆڤێک نەکەیتەوە جا پیاو بێت یان ئافرەت یان مناڵ!!! یاخود هەڵبەستنی ئەو فەرموودە درۆینەی کە دەڵێت: (فەرمانم پێکراوە لەدژی خەڵکی بجەنگم تا ئەوکاتەی دەڵێن "لا □لە □لا اللە") بەڵام خۆ خوا بکوژ نیە، ئەگەر وا بووایە حەجاجی خوێنڕێژی دەکردە پێغەمبەر نەک موحەممەد.. هەر ئەمەشە وا لە نووسەر دەکات کە بڵێت: (بردنەوە شکستهێنانە ئەگەر نەبێتە هۆی بردنەوەی مرۆڤایەتییەکی نوێ، هەر بۆیە لەلای خودا نان بدەیت□ ه□زاران چاکترە لە عیبادەتی هەزار ساڵ)، هەروەها دەڵێت: (ئەوانەی مانگا دەپەرستن و مرۆڤدۆستن نزیکترن لە خودا لەوانەی کە خودا دەپەرستن و دڕندەن، بۆیە جاری وایە خودا دادەبەزێتە سەر دڵی ئەو مولحیدانەی کە ئیلحادەکەیان لەپێناوی مرۆڤایەتییە، زۆرجار بتپەرست لە موسڵمانان زیاتر لە موحەمەد نزیکترە چونکە موحەمەد پێغەمبەری مرۆڤایەتیە نەک پێغەمبەری نوێژکردن، کەواتە ئایین بە ئەندازەی مرۆڤدۆستییەکەی دەپێورێت نەک بە ئەندازەی جۆر و بڕی ئایینک□ بەمانایەکی تر بەهای مرۆڤ لەڕووە مرۆییەکەیدایە نەک لە جۆری خواوەندەکەی).

هەر ئەم کتێبە پێمان دەڵێت تەواوی فتوحاتەکانی ئیسلام هیچی لە پێناو خودا نەبووە هەمووی بۆ بە دەست هێنانی سەروەت و سامان و غەنیمه و کەنیزەک بووە هەر لەم کتێبەدا پێمان دەڵێت نە محەمەد ئیسلام بووە، نە بوزا بوزی بووە نە عیسا مەسیح بووە ، ئەمانە بۆ خزمەتکردنی ئاینێک بە تەنها نەهاتوون ،بەڵکو بۆ رزگارکردنی مرۆڤایەتی هاتوون له کۆیلایەتی، نووسەر چەندین بەڵگه دەخاتە ڕوو و چەندین ئایەتی هێناوەتەوە نووسەر دەیەوێ پێمان بڵێت هیچ ئاینێک نیه بە تەنها بۆ گەیشتن بە خوداگ□ لە مرۆڤ بوون مرۆڤبوون باشترین رێگایه بۆ گەیشتن بە خودا نەک کوشتن و خوێن ڕشتن له پێناو ئاین و به ناوی خوا.
شایانی باسە بیرمەندی ئێرانی "د. عەلی شەریعەتی" لە وتەیەکیدا کە ئاماژەیە بۆ هەمان کارەسات دەڵێت:(بەدرێژایی مێژووی مرۆڤایەتی دروشمە پیرۆزەکان هەمیشە کارەسات و مەرگەساتیان دروست کردووە).
نووسەر تەنانەت ڕوداوێکی مێژوویی کورت و پڕمانامان لەبارەی گڵاوی ئەو چەتانە و فەقیهەکانی پشتیان دەگێڕێتەوە و دەڵێت:
ـــ پیرەژنێکی شاری سەمەرقەند پرسیار لە فەقیهی لەشکرێک دەکات پاش

ئەوەی لەشکرەکە وڵاتەکەی داگیر دەکات و ماڵی تاڵان دەکات، پیرەژنەکە بە فەقیهەکە دەڵێت چ شتێک ئەوەی بە ئێرە هێناوە؟

ـــ فەقیهەکەش دەڵێت: خودا ئەمەی بۆ ئەوە ناردووە..

ـــ پیرەژنەکەش دەڵێت: پێشتر نەمزانیوە کە خودا چەتە و دزی هەبێت.

ئەم وتەیەی نووسەر کە کۆی مەبەستی نووسەر لەکتێبەکەدا دەگرێتەخۆ کە دەڵێت:

“کەواتە ئەی کاکی موسڵمان ئاگاداربە کە فەقیهو مەلا و پیاوی ئایینی ناوت بنێت ئیماندار، ئەوکاتە دەست لەخودا بشۆوە و دەستنوێژی بیروبۆچوونەکانت لەبیرببەوە، لەوەش تاڵتر ئەوەیە کە لەناویاندا بمریت..وریابە کەسێک فەرت بکات کە زۆردار مرۆڤەکی مەزن و شکۆمەند بووە ئەوا مێژووی لێت دزیوە..ئەگەر فێری کردیت لەپێناوی جیهاد بکوژرێیت ئەوا خوێنی لێت دزیوە…ئەگەر مرۆڤت کوشت ئەوا دەستەکانتی دزیوە.. ئەوەی فەرت بکات کە عیشق حەرامە ئەوا خۆشەویستی لێت دزیوە…ئەوەی فێری چوونە مزگەوتی دەوڵەمەندەکانت دەکات ئەوا نوێژی لێت دزیوە.. کەسێک فەرت بکات ئەوەی سەر بە ئایینی تۆ نییە کافرە، ئەوا ئیمانی تۆی دزیوە..کەسێک فەرت بکات کە خوێن و نامووس و ماڵ و سامانی کافر حەڵاڵە ئەوا مرۆڤایەتی لێت دزیوە…

…ئەوەی بەناوی حیللەی شەرعی فێری درۆت دەکات ئەوا ڕاستگۆیی لێت دزیوە…) بەیەک چرکە پەیامی پێغەمبەرئەوەبوو کە خەڵک ئازاد بکرێت لە پەرستنی مرۆڤەکان، بەرەو پەرستنی خودای مرۆڤەکان”

لێرەوە بە پەڕەگرافێک لاپەڕە ۲۳۱_۲۳۲ی کتێبەکە کۆتایی بە باسەکە دێنم:

هەردەم کێشەی نیشتیمان (دەسەلاتەکەی) بووە، وەک چۆن کێشەی ئایین (پیاوەکانی)بوون ،لەمەشەوە وا پێدەچێت دەستورێکی مێژوویی لە ئارادا بێ ،کە هیچ لادانی تێدا نییە لە ئایین و نیشتیمان ،ئەم پرسە هەردەم لەگەڵ کات کۆتایی دێ ، کە پێغەمبەر باجی پیاوەکانی بدا ،هەروەک گەلیش باجی دەسەلاتەکەی بدا،پێغەمبەر ئایینەکەی بە هەی پیاوەکانی لەدەست بدا ،وەک چۆن گەل بەهەی دەسەلاتەکەی نیشتیمانی لەدەست بدا ،ئەو کات هیچ تامێک بۆ ئایین وبۆ نیشتیمان نامێنێ. ئەو کات بە گەلان بە دوای پێغەمبەر و نیشتیمان لە سەرگەردانی دەستووری دەربەدەری و دوورەولاتی دەست پێ دەکات. بەلام مەنفای ئایین ناوەکییە،هەر وابێتەوەسەرگەردانیەکەشی ،بە پێچەوانەی نیشتیمان لە مەنفا جوگرافیەکەی. نیشتیمان بە پێیەکانی بەی دەگەڕێتەوە، بەلام ئایین هەرگیز بەی ناگەڕێتەوە ،تەنها بە دەت لە هەموو بارێکدا گەڵانەوەکە خوێناوییە چ لە پێ ، چ لە دێ .

یاز حاجی